

Z Pusanu do Pchanmundžomu

Paik Sun Jup: From Pusan to Panmunjom. Předmluva: Matthew B. Ridgway a James A. Van Fleet. Brassey's (US) Inc. 1992, 271 stran.

Mezi novými knihami, které se objevily v souvislosti s čtyřicátým výročím ukončení korejské války, je dnes recenzovaná práce zajímavá z několika důvodů. Především jsou to, pokud se nemýlím, první memoáry vysokého důstojníka Armády Korejské republiky (jižní Koreje), které se snaží velmi, až úzkostlivě objektivně připomenout některé rozhodující operace a jejich politické souvislosti z let 1950–1953.

Generál Päk Son-jop (narozen 1920) ukončil Mandžuskou vojenskou akademii v Mukdenu v roce 1941 a v Japonci cvičené a řízené Mandžuské armádě sloužil až do útoku Sovětské armády na Dálném východě. Uprchl do Pchjongjangu, kde pomáhal vůdci právě vznikajícího korejského národněosvobozenického hnutí Čo Man-sikovi, který již v roce 1946 musel opustit svou funkci ve prospěch tehdy mladého, nevýrazného, ale Sověty protěžovaného Kim Il-songa/Kim Ir-sena, muže s „partyzánskou“ hagiografickou legendou z dob antijaponské rezistence. Před očekávaným ovládnutím severní Koreje komunisty pozdější generál Päk Son-jop odešel na jih, kde začal svou kariéru jako poručík nejprve Jihokorejského policejního sboru, později Armády Korejské republiky.

Když severokorejská armáda v roce 1950 přešla jižní Koreu, byl plukovníkem a velitelem 1. divize. Během korejské války se stal prvním čtyřhvězdičkovým generálem své země a zastupoval jižní Koreu i na mírových jednáních. Potom se stal náčelníkem generálního štábu reorganizované armády a byl předsedou Rady náčelníků štábů. Je také nejčastěji vyznamenávaným vojákem, ačkoli z armády odešel v roce 1960 a zahájil kariéru diplomata (Tchaj-wan, Francie, Kanada a více než šestnáct evropských a afrických států). V letech 1969–1971 byl členem vlády, poté honorárním předsedou a poradcem různých vládních i soukromých organizací a institucí.

Druhým důvodem, proč stojí memoáry za přečtení, je především skutečnost, že se generál Päk Son-jop účastnil válečných operací od 7.00 hodin v sobotu 25. června 1950 až do poslední čínské ofenzivy v červenci 1953 a později zasedal na jednáních o příměří v Pchanmundžomu, kde byla 27. července dohoda skutečně podepsána. Je tedy jedním z nejlépe informovaných svědků o celém průběhu války, o jejích jednotlivých fázích, zná válku z pohledu divizi velícího plukovníka a pozdějšího generála, jenž musel vést řadu politických jednání. Osobně se stýkal s nejvyššími generály USA, kteří během korejské války zastávali nejdůležitější posty (MacArthur, Ridgway, Van Fleet, Taylor), osobně a přímo na bojištích byl v kontaktu s gen. Walkerem, Milburnem. Jednal s Omarem N. Bradleyem, Dwightem D. Eisenhowerem. Setkal se s řadou velitelů jednotek OSN, jejichž jména jsou dnes již zapomenuta, ale kteří se zasloužili o zadržení překvapivé čínské ofenzivy na podzim 1950 i na jaře 1951 (např. plk. Freeman, pplk. Ralph Colonel a plk. Marcel Crombez). A podobně jako se odvolává na své rozhovory s prezidentem Syngman Rhee/Li Syn-manem, s nímž byl ve styku častěji, než v knize uvádí, byl by schopen charakterizovat i jednotlivé velitele jihokorejské armády.

Dalším důvodem je ta skutečnost, že generál Päk Son-jop uměl již v době války velmi dobře anglicky, čínsky a znal i severokorejský dialekt a také poměry na severu. To mu umožnilo být nejsnáze komunikujícím velícím důstojníkem v době korejské války, osobně vyslychal zajatce či přeběhlíky ze severokorejské armády i vzdávající se čínské vojáky. Takovou sumou informací různé kvality nedisponoval v té době nikdo. Rychle se naučil americkou vojenskou doktrínu (typická je jeho charakteristika rozdílů MacArthurovy a Ridgwayovy strategie nebo snaha používat metody George Pattona). Přečetl si, co o válce řekl a napsal Mao Ce-tung, rychle se naučil, jak válčí Pcheng Te-chuaj a jak na jeho rozhodnutí reagují samotní čínští vojáci.

Ale to nejzajímavější na celé knize je nutné číst mezi řádky. Za zdánlivě vojácky jasným a nepochybnitelným vyjadřováním je skrytá celá řada otázek. Především se generál Päk

Son-jop odvolává z tisíců již vydaných memoárů, monografií a studií na Joseph C. Gouldenovu publikaci *Korea, The Untold Story of the War* (1982) a Clay Blairovu knihu *The Forgotten War* (1987). Nejen že se nezmiňuje o desetisvazkové *Korean War*, kterou napsal Sasaki Harutaka, a o alespoň nejdůležitějších pracích americké provenience (byť ne nejnovějších). Proč necituje kontroverzní názory ze sborníku Kim Čullbauma *The Truth about the Korean War* (1991), který je první kolekcí studií historiků a pamětníků korejské války z bývalého Sovětského svazu, severní Koreje, Číny a Spojených států (sám editor je z jižní Koreje), v níž jsou nové citace z archivních dokumentů týkajících se jednání Stalina, Mao Ce-tunga a Kim Il-songa a několika aktivních účastníků války z tehdejšího Sovětského svazu, Číny i severní Koreje?

Jistě od memoárové literatury nebudeme vyžadovat komparativní analýzu, podpořenou rozsáhlým výzkumem. Ale uvedený sborník byl korejskou odbornou veřejností kritizován a posuzován z různých hledisek a generál Päk Son-jop se o něj nemohl nezajímat pro jeho často velmi rozporuplná svědectví. Spíše se zdá, že to souvisí s jiným problémem, který tyto memoáry zamlčují. Je zde úzkostlivě cenzurována jakákoli zmínka o Stalinovi (na 254 stranách je pouze dvakrát zmíněn) a o tehdejšího Sovětského svazu (dvě poznámky v předmluvě, tři o jeho úloze za druhé světové války a při obsazování Mandžuska). Ani často popisovaná výzbroj severokorejské armády, v níž převládaly tanky T 34 a těžké dělostřelectvo sovětské výroby (což byly hlavní důvody severokorejské převahy na začátku války), není blíže definována z hlediska svého původu. Zcela je opomenuta úloha letectva a protiletectké obrany (kde působili sovětsí vojáci nejčastěji) kromě popisu aktivit US Air Force v souvislosti s některou konkrétní bojovou akcí. O povaze nepřátelského letectva, jeho výstroji a taktice se autor téměř nezmiňuje.

Konečně je otázkou také to, proč generál Päk Son-jop věnuje tak málo pozornosti britským a francouzským (nemluvě již o ostatních) jednotkám sil OSN. Činí tak jen v případech, kdy jejich podíl na úspěšné operaci nelze obejít, ale i tehdy hovoří spíše o schopnostech velitelů a obdivuje spíše metodu jak vydávat a přijímat rozkazy. Je sice možné, že jeho kontakty (a proto také znalosti) o úloze těchto jednotek v korejské válce byly minimální, ale na své funkční úrovni musel přece jen nějaké mít. V této souvislosti stojí za povšimnutí, že britskou politickou aktivitu související s korejskou válkou komentuje výhradně v souvislosti se snahou Velké Británie válku ukončit.

Generálovi nelze vyčítat, že ve svých memoárech věnuje jen nutnou, a tudíž omezenou pozornost diplomatickým aktivitám. Ale, jak již víme, má za sebou také úspěšnou kariéru diplomata, téměř tak dlouhou jako kariéru vojenskou, byl přítelem prezidenta Syngman Rhee/Li Syn-mana a setkával se s významnými politiky. A tak je pozoruhodné, proč se nepokusil alespoň o kratší zamyšlení. Jeho současný život v politickém ústraní ho k tomu jistě neopravňuje. Výše citovaný Čullbaumův sborník o 204 stranách uvádí, že se Čína korejské války účastnila 25 polními sbory, 70 dělostřeleckými divizemi, 3 tankovými divizemi, 2 bezpečnostními divizemi, 12 leteckými divizemi atd., tj. 66 % svých pozemních sil té doby, 62 % dělostřelectva, 100 % tankových vojsk a 70 % letectva. A dále, že výzbroj dodaná tehdejšího Sovětským svazem byla tak rozsáhlá, že by dokázala výbrojit 60 divizí infanterie, 10 leteckých divizí, zahrnovala nejméně 80 % munice čínské armády, tj. asi 3 tisíce tun válečného materiálu a 250 tisíc tun munice. A to jsou údaje, které by jistě stálo za to komentovat.

Rozhodně nelze autorovi upřít spontánní obdiv k gen. Douglasu MacArthurovi. Vážnost, které se tomuto významnému muži v Koreji dodnes dostává bez ohledu na jeho omyly právě v korejské válce, byla pro generála Päk Son-jopa jistě zavazující. Na mnoha místech můžeme číst i o vděku za záchranu nekomunistické Koreje, avšak podrobnější hodnocení jeho působení v Koreji, které je ovšem konsekvantní všem jeho aktivitám na Dálném východě po druhé světové válce, zde nenajdeme.

Je otázkou, proč je právě tato kniha považována za předěl v literatuře publikované o válce v Koreji. Ale snad budu nejlépe vysvětlit, když konstatuji, že jde především o přerušení mlčenlivosti korejských vojenských autorit, nikoli o nějakou novou sumu informací. A autenticita je to poslední, co bych autorovi chtěl upřít.